

UIT HET OIRSCHOTSE ROOMSE LEVEN

(Door: Ans Verhouden-Vermeulen)

HET GEBED: HART VAN DE KARMEL

In de drukke Oirschotse Nieuwstraat is Huize Blijendael een oase van rust. Hier brengen 24, meest hoogbejaarde, karmelietessen de dagen door in afzondering en stilte. Er is in de loop der jaren veel veranderd. De tralies zijn verdwenen en de computer heeft zijn intrede gedaan. Toch zijn er ook dingen die al eeuwenlang hetzelfde zijn. Het gebed blijft het hart van de Karmel en het middel om rechtstreeks met God in contact te komen. Ook in onze moderne samenleving heeft de Oirschotse Karmel als biddende gemeenschap nog steeds een gewaardeerde taak. Mensen voelen zich veilig bij de Karmel en praten openlijk over hun problemen. Vaak wordt om een gebed gevraagd.

Wat beweegt de moderne man of vrouw naar de karmelietessen te gaan met het verzoek om voor hen te bidden? Ik ga op zoek naar de redenen die schuilgaan achter de vraag om gebedsintenties. Hiermee hoop ik inzicht te krijgen in de kracht die uitgaat van het gebed van de karmelietessen. Vragen die hierbij aan de orde komen zijn: neemt de vraag om gebedsintenties af, zijn er in de loop der tijd inhoudelijke verschillen te bespeuren in de vraag om gebedsintenties, zijn er voorbeelden van gebedsverhoring, wordt er geld of een andere vorm van vergoeding gegeven en hoe gaan de zusters om met de zorgen die hen worden toevertrouwd?

Waarom speciaal deze aandacht voor het gebed? Een voldoende reden mag misschien zijn dat er blijkbaar weinig interesse voor dit verschijnsel bestaat. Het onderwerp bidden als zodanig is nog weinig bestudeerd. Het is de vraag of daarmee aan de diepe drijfveren en de belevingswereld van de hedendaagse mens voldoende recht wordt gedaan.

Zuster Helena (78) heeft als enig lid van de orde contact met de buitenwereld. Ze is druk met het dagelijks reilen en zeilen van de gemeenschap. Haar schaarse vrije uurtjes vult ze met het maken van houten beelden en het schrijven van gedichten. Na overleg met de priorin was ze bereid enkele gesprekken met mij te voeren over de inhoud van de gebedsintenties. Haar eigen gebedsbeleving, waarbij de nadruk ligt op de kracht van het gebed, stond hierbij centraal. Het waren inspirerende ontmoetingen. Na het laatste gesprek mocht ik een aantal brieven inzien. Mijn dank gaat uit naar de medewerking van deze hartverwarmende vrouw.

Historische schets

Geschiedenis van het kloosterleven

De wortels van het christelijke kloosterleven liggen in het kluizenaarsleven. Vanaf het eind van de derde eeuw trokken christenen zich terug in de woestijn van Egypte of in onbewoonde delen van Palestina en Syrië om in eenzaamheid hun leven aan God te wijden. Hoe graag ze het ook wilden, de kluizenaars bleven zelden alleen. Er ontstonden al snel kleine gemeenschappen die regelmatig voor gebed bijeen kwamen onder leiding van een leermeester die regels opstelde voor de leerlingen. Dat betekende het begin van het christelijk kloosterwezen. In de loop der tijd ontstonden diverse kloostergemeenschappen. Ook

Nederland was tot aan de reformatie rijkelijk bezaaid met kloosters. De protestantiseringsgolf leidde er echter toe dat eind zeventiende eeuw het kloosterleven bijna geheel verdwenen was. Het herstel begon in de negentiende eeuw en in de eerste dertig jaar van de twintigste eeuw bereikte de groei van kloostergemeenschappen ongekende hoogten. In de laatste jaren voor de Tweede Wereldoorlog begon de kentering en nam het aantal roepingen af. Na de oorlog zette deze trend door, raakte eind jaren vijftig in een stroomversnelling en mondde midden jaren zestig uit in een ware omwenteling. Onder invloed van de hervormingsoproep van het Tweede Vaticaanse Concilie kwam een uittocht van religieuzen op gang.¹

Karmelietessen

Omstreeks 1200 had de Karmelberg in Palestina grote aantrekkingskracht op mensen die als kluizenaar wilden leven. Schermutselingen dwongen de kluizenaars al snel de berg te verlaten en de wereld in te trekken. In de loop van de geschiedenis deden zich een aantal ontwikkelingen voor binnen de karmelorde. De belangrijkste ontwikkeling was de hervorming in de zestiende eeuw onder leiding van Teresa van Avila (1515-1582) en Johannes van het Kruis (1542-1591). Deze hervorming resulteerde in een nieuwe karmelorde, de Ongeschoeide Karmel ofwel de Teresiaanse Karmel. Teresa van Avila was een mystica die haar religieuze ervaringen te boek stelde. In 'De Innerlijke Burcht' beschrijft zij de groei van de biddende mens. Een van haar uitgangspunten is: 'God zegt zelf ons geschapen te hebben naar zijn beeld en gelijkenis. Dit is een uitnodiging voor de mens tot de vertrouwvolle dialoog van het gebed'.²

De karmelieten hebben gekozen voor een contemplatieve levensstijl: het leven is gericht op een biddend luisteren naar het Woord van God en op het ijverig vieren en loven van de Heer.³

Stichting van de Karmel in Oirschot

Reeds in 1618 had Silvester Lintermans, een inwoner van Oirschot, besloten om in zijn huis 'Blijendael' een karmelietessenklooster te stichten. Pas in 1644 werd deze wens gerealiseerd. In 1629 was Den Bosch door Frederik Hendrik veroverd en kwam de hele Meierij in handen van de protestantse republiek. Priesters en kloosterlingen moesten het gebied verlaten en katholieke kerken werden gereformeerde gebedshuizen. Het viel niet mee in dit gebied een klooster te stichten. Toch lukte dat Lintermans. Dankzij bemiddeling van de Franse koningin-moeder Maria de Medici verkreeg hij hiervoor in 1644 toestemming van Frederik Hendrik.⁴ In die tussentijd had hij contact opgenomen met een zekere Maria Margaretha der Engelen in Antwerpen. Zij was in 1624 tot de Antwerpse Karmel toegetreden en genoot door haar extreme levenswijze een reputatie van heiligheid. Zij verliet in 1644 Antwerpen om met enkele medezusters een nieuw klooster te stichten in Oirschot.

De Heilige Non van Oirschot

Maria Margaretha's reputatie van heiligheid bleef ook in Oirschot groeien. 'De Heilige Non', zoals zij in de volksmond genoemd werd, had voorspellende dromen, kon op twee plaatsen tegelijk zijn en ontving in 1654 de stigmata. Zij stierf op 5 februari 1658 in een 'geur van heiligheid'. Haar lichaam werd opgebaard in de kloosterkapel. Opmerkelijk genoeg vertoonde het lichaam, volgens de betrokkenen, geen enkel teken van bederf en werd het niet stijf. Wel scheidde het aanzienlijke hoeveelheden olieachtige vloeistof af. De 'olie' werd opgevangen in linnen doeken en in flesjes. Vele duizenden belangstellenden trokken naar het opgebaarde lichaam in de kloosterkapel. De protestantse predikanten drongen aan op strenge

¹ Palm, *Kloosters in Nederland*, 45-47.

² Noyen, *De Innerlijke Burcht*, 10.

³ Hofstra e.a., *65 jaar KARMEELgezichten*, 12.

⁴ Berlis, 'Maria Margaretha der Engelen (1605-1658)', 368.

maatregelen tegen deze ‘bijgelovige’ katholieke praktijken. In het katholieke Staats-Brabant werd echter pragmatisch gehandeld en men beperkte zich tot handhaving van de openbare orde. De angst voor ongeregelheden zal daarbij zeker een rol gespeeld hebben.⁵ Pas ruim vijf jaar na het overlijden van Maria Margaretha der Engelen greep de overheid in. Het lijk werd in de nacht van 4 op 5 augustus 1663 in Oirschot weggehaald en in de doopkapel van de destijds protestantse Sint-Jan in Den Bosch begraven. De Oirschotse Karmel werd opgeheven en de nonnen vluchtten naar Mol en stichtten daar een nieuw klooster.

Maria Margaretha’s buitengewone gaven waren in de zeventiende eeuw zeker niet uniek. Nieuw was wel dat de mystieke ervaringen van karmelietessen als Teresa van Avila en Maria Margaretha in dienst werden gesteld van de strijd tegen het protestantisme. Tijdens de eerste decennia van de zeventiende eeuw werden vele kloosters van ongeschoeide karmelietessen gevestigd in gebieden waar het katholieke geloof in gevaar was. Door middel van gebed strenden zij voor de bekering van ketters en het behoud van katholieke gelovigen. Hoewel ook de verschijnselen aan het lichaam van Maria Margaretha uitzonderlijk waren, waren zij evenmin uniek. Een lijk dat niet verging, was voor de katholieke kerk een bewijs voor de heiligheid van de overleden persoon, evenals de zoete, hemelse geur die het dode lichaam meestal vergezelde, de ‘geur van heiligheid’. De Heilige Non van Oirschot zou die trouwens al tijdens haar leven hebben afgescheiden.⁶

Ook na hun vlucht in 1663 bleef de verering van Maria Margaretha in Oirschot springlevend. Echter pas in 1931 werd het pand Blijendael teruggekocht en opnieuw betrokken door de zusters karmelietessen. Zij zetten er hun biddend leven voort en ondernamen vergeefse pogingen om Maria Margaretha zalig te laten verklaren.

In de jaren dertig van de vorige eeuw werd een groot aantal nieuwe karmelietessenkloosters gesticht. Deze uitbreiding kan gezien worden tegen de achtergrond van de katholieke emancipatie in die dagen. En wellicht speelde ook de populariteit van Teresia van Lisieux een rol. Deze karmelietes, die in 1897 op 24-jarige leeftijd stierf, werd in 1925 heilig verklaard en haar autobiografische geschriften werden veel gelezen. Om haar te onderscheiden van Teresa van Avila wordt ze ook wel ‘Klein Treeske’ genoemd.

De Karmel en het gebed

Elke karmeldag staat in het teken van het gebed. Van ’s ochtends vroeg tot ’s avonds laat zijn de zusters gericht op innerlijke, spirituele groei. ‘*Onze plaats in de maatschappij is dat doen waar anderen niet aan toe komen, wij voegen het gebed toe, waar anderen misschien schilderen, lesgeven of arts zijn*’.⁷ Soms bidt men hardop, maar ook wel stil, in zichzelf. Er zijn vaste en terugkerende gelegenheden en tijden, zoals maaltijden, lauden en vespers. De erkenning van schuld en tekortkomingen vormt een vast onderdeel van het gebed, maar men dankt God ook voor al het goede. Naast de vele uren van gebed werd er huishoudelijk werk verricht, zoveel mogelijk alleen en in stilte zodat het contact met God ononderbroken voort kon gaan. Uiterlijk vertoon was er niet bij. Men bracht de dagen door in soberheid, woonde in een eenvoudig ingerichte cel. Vlees werd niet gegeten. Des te verwonderlijker is het dat de buitenzuster nog al eens een worst aangeboden kreeg om te bidden voor mooi weer, een

⁵ Berlis, ‘Maria Margaretha der Engelen (1605-1658)’, 370.

⁶ Zie de website www.thuisinbrabant.nl/biografieen (geraadpleegd 1 april 2007).

⁷ *Het Nieuwsblad van het Zuiden*, 30 mei 1981.

vergissing die wel vaker gemaakt wordt. Dit gebruik behoort echter tot de traditie van de clarissen.⁸

Het was een strikt contemplatief leven: een 'slotleven'. Tot de jaren zestig kreeg dat slot een uiterlijke vorm in tralies, die de zusters van de buitenwereld scheidde.⁹

Na het Tweede Vaticaans Concilie kwam hier verandering in. Het decreet *Perfectus Caritas*, over het religieuze leven, vroeg onder andere verouderde zaken, waarvan men de zin niet meer inzag, af te schaffen, zoals de tralies.

In 1981 werd het vijftigjarig bestaan van het klooster in Oirschot gevierd. De zusters waren er trots op dat de kerkvernieuwing niet geleid had tot het uittreden van geproteste zusters. Wel hadden enkele zusters hun definitieve gelofte nog niet afgelegd. Zuster Josephine verwoordde het als volgt: *'De boom is nu in wintertooi, we hopen, bidden en vertrouwen en dan bot de boom best wel weer uit'*¹⁰. Nieuwe roepingen bleven echter uit, veel kloosters werden gesloten. In 1990 kwam een fusie tot stand van verschillende Karmelgemeenschappen. Besloten werd in Oirschot een Klooster Verzorgingshuis (KVH) aan te bouwen waar hoogbejaarde en verzorgingsbehoevende zusters door lekenpersoneel verzorgd en verpleegd worden. De dagorde is aangepast, maar het leven in gebed gaat ook onder deze omstandigheden door. Elke dag wordt er gebeden voor de aanbevolen intenties.

De gebedsbeleving van Zuster Helena

Zuster Helena beschrijft haar relatie met God in woorden en beelden die ontleend zijn aan de Innerlijke Burcht van Teresa van Avila, waarin de groei van de biddende mens wordt beschreven.

*'Het gaat om het innerlijk gebed. Hoe dichterbij God leeft, hoe meer kracht je hebt. Tijdens het stiltegebed valt de wereld weg. Een gebed is dan veel meer waard en wordt ook eerder verhoord. Dat geldt niet alleen voor de mensen die aan de deur komen, maar voor de hele wereld. Problemen, rampen, alles wordt nog dezelfde dag bij de Heer gebracht. Pas in innige vereniging met Jezus ontstaat macht. Door samen te bidden wordt het gebed krachtiger. Als twee mensen hetzelfde vragen, worden ze eerder gehoord'*¹¹

Verzoeken om gebed voor mensen en zaken zijn er dikwijls. Ook schriftelijk zijn er veel aanvragen. Hieruit ontwikkelt zich soms een levendige correspondentie, die de zusters nog jaren op de hoogte houdt van de mate waarin het gebed is verhoord. Teleurgesteld is zuster Helena als mensen niets meer van zich laten horen: *'Een man had een ernstig ongeluk gehad. Zijn echtgenote kwam dringend vragen om een gebed. Daar was ik erg mee bezig. Toen na een lange periode die mevrouw toevallig langs fietste, hoorde ik dat haar man al geruime tijd aan het werk was. Jammer dat ze dat niet eerder verteld had'*¹²

Er wordt gevraagd te bidden voor vrouwen die graag een kindje willen, of voor iemand die op rijexamen gaat. Het maakt haar niet uit. Het uiteindelijke resultaat is geen doel op zich, het gebed is veeleer gericht op de wens de mensen dichterbij God te brengen. Als voorbeeld noemt zij de nacht dat Saddam Hussein, de Iraakse oud-dictator, opgehangen werd (zaterdagochtend 30 december 2007, 04.07 uur). Ze werd om 03.30 wakker en bad een

---

⁸ De Costa, *Vegetarische Theresiaantjes en de Claraworst*, 154.

⁹ Zie de website www.kdc.kun.nl/erasmusplein (geraadpleegd 1 april 2007).

¹⁰ *Het Nieuwsblad van het Zuiden*, 30 mei 1981.

¹¹ *Interview*, 16 februari 2007.

¹² *Interview*, 16 februari 2007.

rozenhoedje voor hem. Ze werd niet voor niets wakker, God vroeg dat van haar. Ze hoopt dat Saddam zich, mede door haar gebed, nog net op tijd met God heeft verzoend.

Ze voelt zich door God geroepen, is zijn medewerkster in contemplatief opzicht. Haar taak is te bewerkstelligen dat mensen niet verloren gaan voor God. *‘Dat is mijn verantwoordelijkheid. Ik heb zelf zoveel gekregen, daar moet ik anderen in laten delen’*. Maar om bidden alleen gaat het niet: *‘Bidden, bidden, bidden om het bidden, helpt niet. Het gaat erom te handelen naar je geweten en Gods wil te volbrengen, de hele dag door’*.¹³

Het einde van een tijdperk lijkt in zicht. Veel kloosters sluiten de poorten. Slechts een enkele gemeenschap overleeft. Zuster Helena tilt hier niet zwaar aan: *‘Het is niet het einde van een periode, maar juist het begin van een nieuw tijdvak van spiritualiteit’*.¹⁴

Dat de karmelietessen nog steeds veel mensen een dienst bewijzen blijkt wel uit de dankbetuigingen in woord en gebaar. Naast de vele bedankbrieven ontvangt het klooster regelmatig een gift in de vorm van een geldbedrag, boekenbon of ‘iets voor de tuin’.

Helpt bidden?

Zoals blijkt uit de vraag om gebedsintenties wordt vaak tot God gebeden om een gunst te verkrijgen. Maar helpt bidden daadwerkelijk?

In 2005 verscheen het volgende bericht in de krant:

*Hilversum (ANP/AFP) 15 juli 2005 - Gebeden voor mensen die een hartoperatie moeten ondergaan, verhogen hun kansen op genezing niet en maken evenmin de kans op overlijden kleiner. Het Britse medische tijdschrift ‘The Lancet’ publiceert morgen een ongebruikelijk onderzoek waarmee een poging is gedaan de invloed van gebeden wetenschappelijk vast te stellen*¹⁵.

Voor deze studie werden 1802 patiënten onderzocht. Alom riepen de uitkomsten van het onderzoek veel vragen op.

De vraag ‘of bidden helpt?’ bij de Oirschotse Karmel stellen, is haar beantwoorden.

Onderstaand een chronologische selectie, door zuster Helena aangereikt, uit de correspondentie gedurende de periode 1934-2007.¹⁶

14 februari 1934: *‘Misschien zult U zich nog herinneren een juffrouw die voor een examen geschiedenis in nood zat en dank zij Uw gebed is geholpen. Daarvoor nogmaals mijn hartelijke dank. Deze keer kom ik Uw gebed inroepen voor een jong gezin dat een jaar getrouwd is en waarvan de man juist een heel jaar ziek lig.... Hierbij een kleinigheidje als vergoeding’*.

25 november 1934 van dezelfde juffrouw: *‘Naast den goeden God dank ik U uit naam van de familie hartelijk voor het gebed dat zulk buitengewoon resultaat heeft gehad. Sinds een week*

---

¹³ Interview, 1 maart 2007.

¹⁴ Interview, 14 maart 2007.

¹⁵ Zie de website van Katholiek Nederland op www.katholiekederland.nl, archief 2005 (geraadpleegd op 1 april 2007).

¹⁶ Brieven collectie Karmelietessen Oirschot periode 1934-2007.

is de zieke steeds vooruitgaande en verwacht vol vertrouwen algeheel herstel. Goede zusters nogmaals van ganscher harte dank'.

Dreumel, 6 februari 1944: *'Voorzeker heeft ook Uw gehouden Novene ter eere van Moeder Margaretha der Engelen tot de genezing van ons kindje bijgedragen waarvoor wij in 'n vurig gebed Moeder Margaretha der Engelen gedankt hebben en voor hare Zaligverklaring blijven bidden en ook u Eerw. Overste en Zusters danken wij van harte voor den gehouden novene en wij hopen dat de Goede God U en Uw Congregatie moge zegenen'.*

Groot seminarie Liesbosch, Maria Lichtmis 1945: *'In negentien drie en veertig is door de eerwaarde Zusters van Liefde uit Son een noveen bij U, Eerwaarde, aangevraagd ter genezing van ondergetekende, die er zijn oprechte dankbaarheid voor betuigt en die gaarne het verloop van zijn ziekte en genezing nog eens wil verhalen.... Mijn professie heb ik zeven october mogen doen en eerst tegen Nieuwjaar vernam ik van mijn zus in Son dat ze bij U een noveen hadden gevraagd en dat ze aan Zr. Margaretha der Engelen mijn plotselinge beterschap toeschreven. Zelf had ik tot toen niet geweten of kunnen gissen waaraan het te danken was'.*

Velp 15 november 1945: *'Uit dankbaarheid meenen we verplicht te zijn de genezing te vermelden van ons dochtertje waarbij we de hulp van de Eerwaarde Moeder Maria der Engelen hebben ingeroepen' De doktoren dachten dat de eerste diagnose een medische vergissing was geweest, maar 'Met deze meening zijn wij 't echter niet geheel eens, doch zijn eerder geneigd de genezing toe te schrijven aan de wonderbare voorspraak van de Eerwaarde Moeder Maria Margaretha der Engelen'.*

Gedurende de periode augustus 1945-oktober 1946 ontstond een levendige briefwisseling tussen een Eindhovense mevrouw en de Karmel: *'Ik heb een grote genegenheid gekregen voor de Gelukzalige Maria Margaretha der Engelen. En ik heb een zeer dringende intentie aan deze Moeder toevertrouwd, niet de genezing van een lichaam, maar de genezing, het behoud en het krachtig worden van een ziel. Zeer eerwaarde Moeder Priorin, mag ik U vragen, deze intentie aan Moeder Maria Margaretha in haar eigen Klooster te willen aanbevelen?' Deze zielennoed werd echter niet zo een twee drie verholpen. 27 November 1945 werd dank betuigd aan Maria Margaretha voor de goede zorgen voor een moeder en kind maar tevens werd de prangende vraag gesteld 'Zal zij zoo ook blijven zorgen voor de haar 't eerst aanbevolen ziel? 5 Juli 1946 volgde wederom een brief met de vermelding: 'als zij voor ondergetekende ook eens iets moois bewerken wilde: zij weet wel wat het is'.*

Maria Margaretha heeft een zwak voor zwangere vrouwen. Ter bevordering van het goede verloop van een zwangerschap werden zogenaamde broodpilletjes verstrekt, een klein bolletje brood met een in de heilige olie van Maria Margaretha gedrenkt draadje. Bovenstaande dame uit Eindhoven vroeg voor de echtgenote van een bevriende katholieke leraar zo'n pilletje. De leraar had er alle vertrouwen in. Zijn vrouw zou er wel eens anders over kunnen denken *'Ik moet eerst mijn vrouw daar nog voor bewerken, die is uit een protestantsche familie'.* De briefschrijfster had het volgende advies gegeven *'In het allermoeilijkste geval doet u 't door haar eten, 't is maar klein'.*

23 oktober 1946 kwam het goede nieuws binnen: *'t Kindje is geboren, zevenmaansch, 3 pond, maar helemaal goed en gaaf'.* Spannend werd het wat het zielenheil van de briefschrijfster betreft: *'Aan Moeder Maria Margaretha heb ik een groote persoonlijke intentie zeer lang aanbevolen. Er is 'n tijd voorbij, dat ik dat maar op mijn sloffes deed. Nu echter is er een nieuw aspect gekomen. En 't kan verheugend, of erg moeilijk worden, 't kan*

tamelijk vlug zijn, of meerdere maanden in beslag nemen, vóór ik weten zal, waar ik aan toe ben, 't Is Gods zaak'.

De broodpilletjes waren klein en raakten gemakkelijk zoek. 11 oktober 1945: *'Onze dienstbode, Marie, had het pilletje brood naar haar schoonzusje opgezonden. Deze was er blij mee, maar de brief kwam aan terwijl haar vader en broer in 'n crisis van typhus lagen. Zij liet dit in 't papiertje op tafel liggen, daar ze spoedig naar de zieken moest. Intusschen kwam haar man thuis, maakte 't papiertje in gedachte (zonder gedachte, feitelijk) open en las daarna de brief van Marie; ging zoeken onder tafel, vond er wel enkele kruimels, maar welke wàs 't nu?' Vervolgens werd vriendelijk verzocht nogmaals zo'n bolletje toe te zenden. Maar er stond wel wat tegenover: 'De ingesloten bon komt van de aanstaande moeder. U kunt haar heel gerust aannemen. U zult haar daarmee een plezier doen'.*

Op 30 december 1946 schreef een mejuffrouw uit Roelofarendsveen: *'Dokter zag erg tegen die bevalling op en vreesde voor mijn leven.... Toen kreeg ik een gebedje voor Moeder Margaretha. Ik heb dikwijls gebeden voor haar Zaligverklaring en heb het vast aan haar te danken dat de bevalling zoo voorspoedig ging. Maar een paar weken geleden deed ik een nare ontdekking namelijk haar ene beentje groeit niet mee. Nu moet ik eerstdaags naar een kinderdokter en hoop dat er wat aan te doen is. Bidt U ook eens extra tot Theresia en Moeder Margaretha om door haar voorspraak van God te verkrijgen dat het voor het grootste deel terecht mag komen en mocht het voor haar zaligheid niet goed zijn dat ik er dan in mag berusten en mijn kruisje geduldig en opofferend dragen mag'.*

Een getypte brief uit 1950: *'Tot onze grote vreugde kunnen wij U mede delen dat de blijde gebeurtenis uitermate voorspoedig is verlopen.... Wij zijn ervan overtuigd dat Uw vereend gebed en de voorspraak van Margaretha een grote hulp zijn geweest. Ingesloten een kleine aalmoes'.*

Leidschendam 18 december 1961: *'Hierbij laat ik u weten dat ik na het bidden van 10 dagen 3 weesgegroeten ter eere van Moeder Margaretha der Engelen verlost ben van hevige pijn in mijn achterhoofd, nek en schouders. Ik hoop dat ze me blijft helpen. Ik had een plaatje van haar met een relikwie er op. Grote dank. Hierbij een rijksdaalder'.*

Een brief gericht aan zuster Helena, 28 juli 2005: *'Bedankt voor de lieve brief en mooie woorden.... Ik zal Uw brief dan ook goed bewaren en over lezen wanneer het weer eens niet zo goed gaat, dat helpt, dat weet ik zeker, want ik voel evengoed dat God bij mij (ons) is, maar in deze tijd is het zo, dat je dat heel af en toe vergeet, er zijn ook nog maar zo weinig mensen waarmee je die gevoelens wat het geloof betreft kunt delen, die het begrijpen. Jammer, maar ook daar moeten we mee leren omgaan'.*

Zaterdag 30 september 2006 werd in de uitzending Wonderlijke Wegen van Ernst Daniël Smid aandacht besteed aan de Oirschotse Karmel¹⁷. Hoewel zuster Helena in die uitzending uitdrukkelijk stelde geen reclame te willen maken, kwamen er toch enkele brieven binnen.

Tegelen, 5 oktober 2006: *'Ik als moeder probeer voor mijn jongste dochter die alles heeft geprobeerd om een kindje te krijgen haar verdriet te verzachten. Daarom wil ik samen met mijn dochters en met uw hulp en gebed tot God bidden om troost en kracht en indien God het*

---

¹⁷ Zie de website van NCRV Wonderlijke wegen op www.ncrv.nl/archief (geraadpleegd op 1 april 2007).

toestaat een gezond kindje. Ik beloof u dat ik nadien de toestand van mijn dochter zal laten weten.... Als er kosten aan verbonden zijn wil ik die graag voldoen'.

Alkmaar, 9 oktober 2006: *'Mijn dochter heeft het heel moeilijk in haar gezin .... Nu zag ik in de uitzending dat vocht uit het lichaam van de Heilige Maria Margaretha olie is geworden .... Zou u mij iets van dat wonderlijke vocht toe willen zenden? Voor haar en graag ook wat gebed'.*

Van een jongeman uit België, 9 februari 2007: *'Ik ben 34 jaar en reeds 2,5 jaar ernstig ziek .... Ik probeer hierin Gods wil te zien en te aanvaarden, ook al is dit niet altijd makkelijk .... Eerwaarde zuster, waarvoor ik u schrijf, eerst en vooral om uw gebed en dat van jullie gemeenschap te vragen, ik bid voor jullie. Ten tweede: ik heb het een en ander gelezen over zuster Maria Margaretha der Engelen. Is het mogelijk om van haar een gebedsprentje of noevenboekje te ontvangen, een reliekje?! Ik wil natuurlijk alles vergoeden'.*

Zoals we zien wordt regelmatig om een gebed gevraagd. De diversiteit van de briefschrijvers weerspiegelt de verscheidenheid aan mogelijke gebedsintenties. Bovendien geven zij enig zicht op de aard van de vraagstellers.

Maar wat is bidden? Een algemeen gangbare definitie is niet voorhanden. De beste omschrijving lijkt: 'Al die manieren van doen waarmee de persoon betrokken is op een heilige of uiteindelijke werkelijkheid (God)'¹⁸. Opmerkelijk is dat Maria Margaretha een reputatie van heiligheid geniet, terwijl ze nooit heilig verklaard is. Dat is blijkbaar geen reden om niet om haar voorspraak te vragen.

Conclusie

Het verlossend en heilbrengend vermogen van het gebed wordt vaak groter geacht dan dat van remedies die uitsluitend van onze tijd zijn. Mensen willen niet berusten in hun onmacht en beroepen zich op een beproefd middel dat uitkomst biedt: het gebed.

Zien doet geloven: mondelinge overlevering over concrete gebedsverhoren roept nieuwe vragen op. Deze vragen kennen verschillende gradaties in directheid: directe vraag om hulp, verzoek om beloning van eigen inspanningen, vraag om hulp als God het wil of een verzoek om berusting. In alle situaties wordt een gebed gepast geacht.

Neemt de vraag naar gebedsintenties af? Het is bepaald niet eenvoudig om daar inzicht in te krijgen. Gebedsintenties worden bij de karmelietessen niet bewaard. Mensen komen aan de deur, bellen op of vragen om een gebed via brieven. Hierin valt geen trend te ontdekken. Regelmatig werd en wordt om een gebed gevraagd. Vaak is dat gebed voor anderen bestemd. Familie- en/of vriendschapsrelaties lijken daarbij een rol te spelen. Oud en nieuw lijken nauwelijks voor elkaar onder te doen. De redenen waarom zijn zeer divers, vroeger en nu. Het valt wel op dat er niet meer daadwerkelijk geld of een andere dankbetuiging in nature aangeboden wordt. Veeleer wordt gevraagd of er kosten aan verbonden zijn. Misschien hoort dat meer bij de hedendaagse tijd.

Hoe krachtig het gebed in werkelijkheid is? Dat is eigenlijk niet te achterhalen. We kennen slechts de succesverhalen. Niet geslaagde gebedsverhoringen worden niet vermeld. Derhalve ontbreekt een belangrijke voorwaarde voor theorievorming over de kracht van het gebed. Het

---

¹⁸ Roukema-Koning, *Als mannen en vrouwen bidden*, 34.

gebed van zuster Helena is vooral gericht op het streven mensen dichterbij God te brengen. Het slagingspercentage daarvan onttrekt zich geheel aan ons gezichtsveld. Ze staat tussen God en de mensen in, is in dienst van God en verkleint de machtsafstand tussen God en de mens. Haar eerste zorg is mensen voor God te behouden, derhalve is haar gebed niet direct gericht op de problemen die de grondslag vormen voor de vraag om gebedsintenties.

Wat draagt dit onderzoek bij tot inzicht in de redenen die schuilgaan achter de vraag om gebedsintenties? Mogelijk verwoordt het slechts dat het gebed als middel om met God in contact te komen van alle tijden is. Er blijkt geen significant verschil in vroeger en nu. Naar het zich laat aanzien verandert er in de toekomst weinig. Voorspoed en tegenslag kunnen blijkbaar door het gebed gemakkelijker geaccepteerd worden. Het hart van de Karmel klopt door in een continu proces van verandering en aanpassing.

Literatuur:

Berlis, J., 'Maria Margaretha der Engelen (1605-1658)', *Trajecta, tijdschrift voor de geschiedenis van het katholiek leven* nr. 14 (2005) 363-386.
Boukema-Koning, B., *Als mannen en vrouwen bidden. Een empirisch-psychologische studie* (Zoetermeer 2005).
Costa, D. de, 'Vegetarische Theresiaantjes en de Claraworst' in Th. Hoogbergen en M. Ackermans *Kloosters en religieus leven. Historie met toekomst* ('s Hertogenbosch 2002) 136-157.
Het Nieuwsblad van het Zuiden, 30 mei 1981.
Hofstra, J., e.a., *65 jaar KARMELgezichten, Karmel Drachten* (Heerenveen 2001).
Noyen, C., *De Innerlijke Burcht* (Gent 1974). Vertaling van 'El Castillo Interior', Teresa van Avila.
Palm, J., *Kloosters in Nederland : plaatsen voor bezinning en inspiratie* (Baarn 1991).

Websites:

www.katholiek nederland.nl, archief 2005 (website van Katholiek Nederland).
www.kdc.kun.nl/erasmusplein, (website van het Katholiek Documentatie Centrum Nijmegen), 2-1997/karmel.
www.ncrv.nl/archief (website van NCRV Wonderlijke wegen), aflevering 4, 30 september 2006.
www.thuisinbrabant.nl/biografieën, Wingens, M. *Valckenisse, Maria Margaretha van (1605-1658). Mystica en stichteres van de Karmel van Oirschot*. Dit artikel verscheen eerder in: J. Brouwers e.a. (red.), *Brabantse biografieën. Levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Noord-Brabanders*, deel 6 (Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening, 's-Hertogenbosch 2003).

Ongepubliceerde bronnen:

Brieven collectie Karmelietessen Oirschot, periode 1934-2007.
Interviews met Zuster Helena (Karmelietes te Oirschot, buitenzuster, 78 jaar) dd. 16 februari 2007, 1 maart 2007, 14 maart 2007.